

Melkein 40 vuotta siivoojana ollut Kirsti Kangas ei enää usko, että siivoojien asiat kohenevat kahvipöytäjurnutuksella. Hän on ottanut järeämmät aseet käyttöön.

Siivooja BARRIKADEILLA

Kirsti Kangas on saanut tarpeekseen siivoojien vähättelystä. Jos hänen suunnitelmansa toteutuu, ihan pikapuoliin Suomi hukkuu likaan ja sotkuun. **KAISA VIITANEN** KUVAT **KATJA TÄHJÄ**

Pyyhe solahtaa sankoon, imee itsensä täyteen saippuaa ja iskeytyy sitten pyörivällä liikkeellä pinttyneeseen ikkunaan. Parilla kumilastan kaarella pesuvedet katoavat, ja iltapäiväruuhka matelee ikkunan takana kirkkaampana.

Topakkailmeinen nainen on siirtynyt jo seuraavan lasin taakse. Hartiat ovat vähän lysyssä, mutta käsissä on voimaa.

– Kaikki siivota osaavat, niinhän ihmiset kuvittelevat, **Kirsti Kangas**, 55, tuhahtaa ja laskee ämpäriin uutta vettä.

Kirsti on tehnyt näitä hommia melkein 40 vuotta. Hän on huomannut, että jokaisella on siivoojista mielipide, ja harvemmin kovin mairitteleva.

– Meitä pidetään tyhminä raukkoina, kun emme muuta työtä ole saaneet. Siivoojien ajatellaan olevan nöyriä maan matosia, jotka pienen tilipussinsa eteen ovat valmiita venymään ja joustamaan, vaikka selkäranka katkeaisi.

Tästä vähättelystä Kirsti on saanut tarpeekseen. Jo pari vuotta hän on uhrannut vapaa-aikansa, että siivoojat saisivat enemmän arvostusta.

Viimeinen pyyhkäisy ja ikkunanpuitteetkin kiiltävät. Kirstin työpäivä on pulkassa.

Liikkeen voimahahmot

Helsinkiläisessä Kaisaniemen metroaseman kahviossa hehkuu loisteputkien kelmeä valo. Kirsti ja **Jarmo Åsnabrygg** istahtavat kahveineen muovituoleille. Jarmo on Kirstin järjestökaveri, metron siivooja ja työpaikkansa luottamusmies.

Kolme vuotta sitten Jarmo kyllästyi siivoojien ongelmiin ja perusti Oikeutta Siivoojille -liikkeen. Idea on lähtöisin Yhdysvalloista ja vuodelta 1985: suurin osa jäsenistä oli oleskeluluvattomia siirtolaisia, joita ei hyväksytty perinteisiin >>

Kirsti Kangas ja Jarmo Åsnabrygg suunnittelevat iskua siivousfirmojen oville. ”Me ollaan piikki työnantajan lihassa ja työväenliikkeen omatunto”, Kirsti yllyttää väsynyttä Jarmoa.

ammattiliittoihin. Liike on tuottanut tulosta. Neljä vuotta sitten yhdysvaltalaiset siivoojat saivat 126 prosentin palkankorotuksen. Hollannissa tuntipalkka nousi vuoden alussa 10 euroon, mikä on Suomessakin tavoite. Nyt minimipalkka on 7,87 euroa tunnilta.

Kirsti liittyi Jarmon remmiin pari vuotta sitten, ja siitä lähtien he kaksi ovat olleet liikkeen voimahahmot.

Kahvilassa Kirstillä ja Jarmolla on pieni palaveri.

– Joko sä kuulit, ne meinaavat seuraavasta työehtosopimuksesta poistaa ulostelisän. Se on taas kymmenen euroa vähemmän liksaa, Kirsti tuohtuu.

Jarmo vaati keväällä työnantajaansa maksamaan metron siivoojille hepatiittirokotukset. Ei onnistunut.

– On se kumma, että vartijoille rokotukset maksetaan, vaikka mehän ne paskat siivotaan! Ja roskiksissa on huumepiikkejä harva se päivä, Jarmo jatkaa.

Parivaljakon tähtäimessä on pieni isku suurten siivousfirmojen oville.

– Meidän täytyy kuule taas terästäytyä, olla piikkinä työnantajan lihassa! Kirsti kannustaa.

Itsenäinen homma

Palaverin jälkeen Kirsti lähtee kotiin. Askel painaa, huimaakin. Kirstillä on krooninen anemia. Veren punasoluja on liian vähän, aivot eivät saa tarpeeksi happea.

– Ottaa niin päästä tämä rapistuva terveys. Anemian takia ajatus pätkii jo iltapäivällä ja pinna on kireällä.

Lisäksi Kirstillä taitaa taas olla keuhkoputkentulehdus.

– Pitäisi todellakin jättää toi kessu. Se se pahin on. Mutta kun en oikein pysty. Isältä mä tämän kessuttelun opin.

Alaselässäkin on kulumia ja hartiat vihlovat. Työläislikan tavallinen tarina, sanoo Kirsti. Hän on lappajärveläisen pienviljelijäperheen neljäs lapsi. Rahaa vanhemmilla ei ollut, joten Kirsti lähti kotoa 16-vuotiaana, meni tarjoilijakouluun ja sieltä töihin Hämeenlinnan Seurahuoneelle siivoamaan, tarjoilemaan ja tiskaamaan.

> ”Meidän täytyy kuule taas terästäytyä.”

Siitä alkoi sekatyöläisnaisen pitkä ura: työn perässä muuttamista pitkin Etelä-Suomea, lyhyttä ja pidempää pestiä. Väliin on mahtunut muutama vuosi leipomossa ja sinkitysfirmoissa, mutta pääasiassa Kirsti on siivonnut.

– Siivoaminen on mulle sopivaa hommaa. Jos työpaikan asiat ovat kunnossa ja siivoamiseen on tarpeeksi aikaa, se on mukavan itsenäistä työtä.

Kun Kirsti tapasi miehensä, muovintekijä **Veli-Juhanin**, he asettuivat Uudellemaalle ja saivat pojan, **Villen**. Pariskunta oli ahkerasti mukana ammattiliiton toiminnassa. Mies kävi työväen kuorossa, Kirsti marsseilla ja kokouksissa.

– Ennen liitot olivat vahvoja. Kaikkihan me silloin yhdessä taisteltiin parempien olojen eteen.

Asuntolaan puoleksi vuodeksi

Kun Ville oli seitsemänvuotias, Kirsti sai elämänsä rakkaimman työn. Hänestä

tuli pienen Lepsämän koulun oma siivooja. Siellä Ville kävi ala-asteen, ja perhe sai asua koulun yläkerrassa.

– Vielä 1980-luvulla siivoojalla saattoi olla kunnan virka!

Kun Ville lähti kotoa, Kirsti muutti Helsinkiin. Tutulla oli kiinteistöfirmassaan töitä tarjolla ja pitkästä aikaa Kirsti sai työsuhdeasunnon, peräti kaksion Lauttasaaresta. Palkkakin oli paras ikinä, yli kymmenen euroa tunnilta. Lopultakin Kirsti pääsi unelmoimalleen matkalle Kuubaan.

Sen jälkeen Kirsti taas luuttusi rappuja, pesi ikkunoita ja hoiti saunat.

– Kun olen tällainen työnarkomaani, ja se oli tutun firma, vein omalla ajalla niille hienohelmoille löylyvedetkin lauantaisaunaan.

Kirstin voimat alkoivat hyytyä. Kesti silti liian kauan, ennen kuin sitkeä nainen meni lääkäriin. Anemia oli jo puhjennut. Lääkäri totesi, että eiköhän raskaat työt ole tehty.

Työn mukana meni asunto. Hetken Kirsti majaili tuttaviensa sohvilla, mutta rahattomana hänelle jäi vain yksi vaihtoehto: hän muutti puoleksi vuodeksi naisten asuntolaan.

Kirsti katsoo silmiin:

– En minä sitäkään häpeä.

Asuntolassa Kirsti yllättyi, ettei siellä asunutkaan pelkkiä juoppoja, vaan myös raittiita siivoojia. Pääkaupunkiseudun vuokrat olivat muutamassa vuodessa nousseet naisten ulottumattomiin.

– Ne naiset ovat matalapalkkaisia, kuuliaisia maamme tukipilareita. He hoitavat hiljaa työnsä, eivätkä kai kerro kenellekään missä asuvat. Heitä haluan nyt auttaa.

Siivoojat näkyviksi!

Torstaiaamuna Kirsti seisoo kadulla Helsingin Kruununhaassa Säätytaloa vastapäätä. Hänellä on banderollin tukipuu kädessään: ”Siivoojat näkyviksi! 10 euroa! Oikeutta siivoojille!”

Suomessa on noin 50 000 siivoojaa.

Säätytalon portailla vilahtelee päättäjiä. Valtiovarainministeri **Jyrki Katainen** harppoo vauhdilla budjettineuvotteluun.

Kirstiä kismittää. Hän on kolmesti yrittänyt päästä työministerin luo kertomaan ruohonjuuritason ongelmista, mutta **Anni Sinnemäki** ei ole ottanut vastaan.

– Lakkoon meidän pitäisi mennä! Sitten ne herrat tajuavat meidän arvon.

Tänään Kirstin vieressä on väkeä Helsingin Työttömistä, Asukasliitosta ja kommunistisesta puolueesta. Heillä on mielenilmaus vähäosaisten puolesta.

Muita siivoojia ei Kirstin harmiksi taaskaan näy. Jarmokin on työvuorossa. Viime aikoina moni siivooja on taputellut Kirstiä selkään, että hyvää työtä, ovat kuulemma hengessä mukana. Kirstiä sellainen todella risoo.

– Se on tämä yksilökeskeinen aika. Ihmiset eivät ole valmiita enää taistelemaan yhteisen hyvän puolesta. Tulisivat mukaan! Miksi barrikadeilla huutaminen on ulkoistettu vain muutaman hommaksi?

Kirsti kiipeää Suomen Pankin portaille ja tarttuu mikrofoniin.

– Huomenta kaikki. Mikä on se ammattikunta, joka tekee työtä, mutta ei silti elä?

Kadun toisella puolella säätytalon ovet ovat jo kiinni. Ainoastaan kaksi poliisia silmäilee mielenosoittajia peukalot vyönsä alla.

Pienen taidepaussin jälkeen Kirsti jatkaa.

– Se on kuulkaa siivooja, työntekijöistä kaikkein köyhin.

Pätkää ja vuokratyötä

Suomessa on arviolta 50 000 siivoojaa, mutta heistä vain 200 on liittynyt järjestöön. Oikeutta Siivoojille -liikkeestä on kyllä sana kiirinyt. Kirstin puhelin soi taajaan, kun siivoojat ympäri maan kysyvät neuvoa. Yleisimmät pulmat liittyvät pätkä- ja vuokratyöhön, kun työnantaja ei maksa lisiä tai anna tarpeeksi työtunteja.

Kirsti onkin päättänyt oppia ulkoa >>

Rauhanpuolustajat ja Voima-lehti maksavat Kirstille 10 euroa tunnilta. ”Kun liksa on kunnossa, on ilo jynssätä. Teen vähän ekstraakin. Keitän näille suloisille sotkunaamoille vaikka kahvit.”

Kotona Kirsti kuuntelee punkkia ja miettii, että ulkomaalaisille siivoojille pitäisi kehittää jäsenkeruukampanja.

Mielenosoitukseen Kirstin avuksi tuli Timo Eränkö, Lapinlahden Linnuista tuttu muusikko ja siivousliikkeen suuri kannattaja.

taas uuden työehtosopimuksen.

– Juristi tässä pitäisi olla perkele.

Kirsti ottaisi mielellään myös nuoria mukaan barrikadeille. Yksi harvoista porukkaan liittyneistä on oululainen **Katriina Oinas**, 31.

Kirsti toivoo Katriinasta Oikeutta Siivoojille -liikkeen jatkajaa ja Pohjois-Suomen siivoojien rohkaisijaa. Katriina haluaisikin perustaa Ouluun oman ryhmän ja järjestää sielläkin mielenosoituksen. Toistaiseksi hän on matkustanut ammattikunnan asioissa aina Helsinkiin.

– Oikeutta siivoojille -liikkeessä on munaa. Se kannustaa meitä siivoojia olemaan itse aktiivisia. Siksi pidän Kirstistäkin niin paljon.

Vuosia Katriina siivosi pätkissä: aamupäivän hotellissa ja pienen tauon jälkeen yliopistolla iltayhdeksään asti.

– Pomot välttävät viimeiseen asti lauantai- ja pyhävuorojen antamista, koska niistä saisi paremman palkan. Tehostamisvaatimusten takia siivousaikaa lyhennetään koko ajan. Ja jos pomo yhtään ajattelee asioita siivoojan kannalta, hänen pomonsa kyllä vaihtaa hänet uuteen pomoon, Katriina latelee.

Vaatimalla Katriina lopulta sai kokopäivätyön. Nyt hän siivoaa Oulun yliopistoa ja tienaa tunnissa 8,14 euroa – verojen jälkeen 1100 euroa kuussa.

– Ei tällä palkalla teatterilippuja tai laskettelureissuja ostella, ulkomaanmatkoista puhumattakaan. Siivoojana tunnen itseni usein aika syrjäytyneeksi. Työ ja huono palkka syövät ihmistä sisältä.

Suurin osa häpeää

Mielenosoituksen jälkeen Kirsti Kangas kertoo olleensa aina ylpeä ammatistaan. Hän toivoo, että muutkin olisivat.

– Suurin osa siivoojista häpeää työtään ja sen takia myös itseään.

Kirsti on uransa aikana siivonnut kauppakeskusta, pankkia, ravintoloita, laboratoriota, yksityisasuntoja. Monesti on pinna palanut. Jos pomo ei ole maksanut ilta- tai viikonloppulisiä, Kirsti on lähtenyt ovet paukkuen.

> ”Eihän se akka tiennyt minun työstäni mitään!”

– Monta kertaa esimies on soittanut perään ja pyytänyt takaisin. Kyllä siivoojalle töitä riittää, vaikka esimiehet uhkailevat, että jos ei työ kelpaa, otetaan jonosta seuraava.

Kun 1990-luvun lama tuli, Kirstin työpaikalle ilmestyi konsultti.

– Se lateli, että tuon tilan siivoaa 12 minuutissa, tämän kuudessa, Kirsti puuskahtaa.

– Eihän se jakkupukuinen akka tiennyt meikäläisen työstä mitään!

Konsultin vierailun jälkeen Kirsti oppi kaksi uutta sanaa: ulkoistamisen ja yksityistämisen. Aiemmin siivoojat olivat kuuluneet työpaikkansa henkilökuntaan, mutta nyt siivoojia alettiin siirtää erillisiin yksiköihin ja yrityksiin. Päivässä oli neljäkin siivouskeikkaa, kaikki eri puolilla kaupunkia. Iso osa työpäivästä kului bussissa, eikä matka-ajasta maksettu palkkaa. Myös lippu piti ostaa itse.

Alueen toinen siivooja sai lähtöpassit ja Kirstin työmäärä kaksinkertaistui. Kun työaika ei enää riittänyt, Kirsti viimeisteli hommat omalla ajallaan. Mutta sitten hän turhautui ja otti lopputilin.

Muutama vuosi sitten työantajat yrittivät muokata siivoustyön imagoa muuttamalla titteliä. Kirstiäkin on palkkakuiteissa kutsuttu palveluvastaavaksi.

– Naurettavaa pelleilyä! Ei se työ siitä muutu, että annetaan hienompi nimike! Kirsti sanoo ja vetää tupakasta savut.

Kuin Che Guevara

Kerrostalon hissi nytkähtää kakkoseen. Nyt Kirsti asuu Helsingin Niemenmäessä Y-säätiön yksiössä. Vuokran maksavat Kela ja sosiaalitoimi.

Asunnon seinältä tuijottaa Che Guevara. Latinalaisen Amerikan vallankumoustaistelija näkyy myös kahvikupeissa, lipuissa, viivoittimessakin.

– Kaverit raahaavat mulle tätä Cheroinaa, Kirsti sanoo muka paheksuen.

Tosiasiassa Che on Kirstille esimerkki aatteelle kaikkensa uhranneesta tulisielusta. Sellainen hänkin haluaisi olla.

Kirstin pöydällä on Aila Meriluodon runoja ja lehtikasassa Suomen kommu-

nistisen puolueen, Vailla vakinaista asuntoa ry:n, Suomen rauhanpuolustajien ja Mielenterveysseuran jäsenlehdet. Kirsti kuuluu niihin kaikkiin.

Kymmenisen vuotta sitten Kirstin mies kuoli pitkäaikaiseen sairauteen. Ville oli 17-vuotias, ja Kirstistä tuli yksinhuoltaja. Hän otti lisää siivouskeikkaa, mutta sittenkään palkka ei riittänyt kahden elättämiseen. Kirstin oli mentävä sosiaalitoimistoon. Virkailija ihmetteli, miksei nainen ollut tullut aiemmin. Kirsti sai heti toimeentulotukea ja rahaa työmatkoihin.

– Kiitin tietysti, mutta kyllä keljutti. Mutta tähän Suomi siivoojan ajaa: työllä ei elä.

Nyt Kirsti odottaa sairaseläkepäätöstä, tekee töitä sen verran kuin jaksaa ja panostaa muun energiansa siivoojien järjestöhommiin.

Pöydän alla pahvilaatikossa on siivoojille tarkoitettuja esitteitä. Niihin Kirsti on tavoitellut oikeaa sävyä: ”Siivooja, astu rohkeasti esiin moppisi takaa. Jos sinä et arvosta työtäsi, ei sitä tee kukaan muukaan. Nyt siivoojien on luovuttava ovimattona olosta.”

Teesit siivousfirman oveen

Teippirulla taskusta, aanelonen siivousfirman oveen ja teipillä kiinni. Tällä kertaa vartijoita ei näy, muissa paikoissa he ovat tulleet häätämään aktivisti-siivoojat matkoihinsa.

Kirsti ottaa askeleen taaksepäin ja ihailee aikaansaannostaan. Ovessa seisoo siivoojien kymmenen vaatimusta. Ensimmäinen on Kirstille sydämenasia: se kympin tuntipalkka.

”Työntekijät ovat vain pelinappuloita.”

Hän tähyilee firman ikkunoihin, mutta ei usko, että pomoporras suostuu heidän pyyntöönsä hyvällä. Vaatijoita pitäisi olla enemmän.

– Ahneus on mennyt ihmisen edelle. Työntekijät ovat muuttuneet pelinappuloiksi. Meidän selkänahasta ne pörssiyhtiöiden voitot vedetään! Kun tarpeeksi toitotetaan, että meidän on joustettava, meneehän se perille. Siivoojista on tullut liian nöyriä, Kirsti sanoo.

Kirsti unelmoi, että jonakin aamuna kaikki siivoojat jäävät tumput suorina seisomaan, kun kadut pikkuhiljaa peittyvät likaan, bioroskikset alkavat löyhkätä ja ikkunat samentua.

Tuo vaatii sen, että yhteisrintamaan pitää saada kaikki siivoojat, myös suomen kieltä taitamattomat ja eri puolilla maata yksin työtä tekevät.

Tuota päivää varten Kirstillä on jo iskulausekin valmiina. Matalaääninen nainen vetää henkeä ja huutaa näytteen.

– Me siivoojatkin haluamme elää, emme vain olla hengissä! ■

Pieni korotus

Kiinteistönhuoltohenkilöstön vähimmäispalkat nousevat vuoden alusta 4,3 %:a, eli minimipalkaksi tulee 8,29 euroa. Korotus on 5 vuoden aikana yhteensä noin 20 %:a.

– Tämä on parasta mitä siivoojille on saatu. Mutta kun palkat ovat niin alhaiset, korotus ei tunnu suurelta, PAMin neuvontapäällikkö **Hannu Sironen** sanoo.

– Taistelu jatkuu, se on varma! **Kirsti Kangas** toteaa.

Kirsti Kangas odottaa päätöstä työkyvyttömyyseläkkeestä ja siivoaa minkä jaksaa. Muun ajan hän käyttää siivoojien oikeuksien edistämiseen.